

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

(1776-1831)

Ο μόνος αντίπαλος που δύσκολα ηττάται είναι ο απόλυτα έντιμος άνθρωπος. Και τέτοιος είναι ο Καποδίστριας
(Μέτερνιχ)

● **Της Χλόης Γαβριήλ**
Μαθήτριας Λυκείου Κάτω Πύργου Τηλλυρίας

Ο ΒΙΟΣ

Ο πρώτος ανώτατος άρχοντας του Ελληνικού έθνους, μετά την απελευθέρωσή του από τον Τουρκικό ζυγό και την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας του. Ήταν γόνος οικογενειών

καταγραμμένων στο Libro d'oro της Κέρκυρας, από το 17ο αιώνα. Γεννήθηκε στην Κέρκυρα στις 11 Φεβρουαρίου 1776 την περίοδο της Ενετοκρατίας. Ήταν γιός του Αντώνιου Μαρία Καποδίστρια, διαπρεπή δικηγόρου και πολιτικού, που έφερε τον τίτλο του κόμη, και της Αδαμαντίας Γονέμη. Ο Ιωάννης, μαζί με τις τέσσερις αδελφές του και τους

τέσσερις αδελφούς του, μεγάλωσε μέσα σε αυστηρό και πατριαρχικό περιβάλλον, όπου καλλιεργούνταν ο σεβασμός στην κοινωνική ιεραρχία και η προσήλωση στην ανώτερη τάξη των ευγενών, στους οποίους ανήκε και η οικογένειά του. Παράλληλα δινόταν στα παιδιά και από τους δύο γονείς χριστιανική αγωγή, η οποία στον Ιωάννη καλλιεργήθηκε βαθύτερα από το μοναχό Συμεών της μονής Πλατυτέρας, με τον οποίο σχετιζόταν στενά.

Η ΜΟΡΦΩΣΗ

Ο Ιωάννης έμαθε τα πρώτα του γράμματα στο μοναστήρι της Αγίας Ιουστίνης στο προάστιο της Γαρίτσας. Διδάχτηκε λατινικά, ιταλικά και γαλλικά. Έμαθε ιππασία και πιάνο. Σε ηλικία 17 χρόνων ταξίδεψε στη Βενετία και τον επόμενο χρόνο εγκαταστάθηκε στην Πάντοβα. Στο φημισμένο πανδιδακτήριο μπήκαν οι βάσεις του πανεπιστημονικού του πνεύματος. Ήταν επιμελής φοιτητής, παρακολούθησε νομικά, φιλοσοφία και ιατρική. Στις 10 Ιουνίου του 1797 πήρε το διδακτορικό του δίπλωμα. Η ευφυΐα και η τόλμη του τον ώθησαν να γίνει χειρουργός. Χρειαζόταν θάρρος την εποχή εκείνη για να γίνει κάποιος χειρουργός, δεδομένου ότι η αναισθησία στον ασθενή ήταν θέμα μυϊκής δύναμης και καλού δεσίματος των άκρων του.

Επιστρέφοντας στην πατρίδα το 1797, ο Καποδίστριας άρχισε να εξασκεί τη χειρουργική τέχνη. Αφιέρωσε τη ζωή του, στη διάρρηξη του τείχους της αμάθειας. Η φήμη του ξεπέρασε τα σύνορα του νησιού. Εξάσκησε την επιστήμη του παράλληλα με την πολιτική του δράση μέχρι το 1808, μόλις έφυγε για τη Ρωσία. Το 1802 ίδρυσε τον Εθνικό Ιατρικό Σύλλογο της Κέρκυρας, τον πρώτο ιατρικό σύλλογο των Ελλήνων. Αργότερα ίδρυσε και παραρτήματα της Εταιρείας σε καθένα από τα Επτάνησα. Ο Καποδίστριας ήταν αναμφισβήτητα ένας γιατρός που ασκούσε λειτούργημα και όχι επάγγελμα.

Η ΒΑΘΙΑ ΤΟΥ ΠΙΣΤΗ ΣΤΟ ΘΕΟ

Το 1792, όταν ο Ιωάννης ήταν ακόμα ένα δεκαεξάχρονο παιδί, είχε ένα σοβαρό ατύχημα με το άλογό του που λίγο έλειψε να τον σκοτώσει. Απέδωσε τη σωτηρία του στη βοήθεια της Παναγίας της Πλατυτέρας και μια εικόνα με το ατύχημα έμεινε στο μοναστήρι για να θυμίζει το γεγονός. Στο συγκεκριμένο μοναστήρι σύχναζε ο Ιωάννης από τα δώδεκά του χρόνια. Ο ηγούμενος του μοναστηριού και πνευματικός πατέρας του Ιωάννη Συμεών Μασσέλος, ήταν αυτός που ανέλαβε να οδηγήσει τον Ιωάννη στο βαθύτερο πνεύμα της

ορθόδοξης πίστης. Ο Ιωάννης είχε τόσο βαθειά πίστη που, ακόμα και όταν ήταν μακριά αντάλλαζε συχνά γράμματα με τον πνευματικό του και βρισκόταν συνεχώς σε επικοινωνία μαζί του. Μετά τα γεγονότα του 1807 στην Λευκάδα, ανέπτυξε πολύ στενή φιλία με τον επίσκοπο Άρτας Ιγνάτιο, με τον οποίο συγκατοίκησε στην Αγία Πετρούπολη. Πολλοί πιστεύουν μάλιστα ότι την περίοδο αυτή ενδόθηκε μυστικά το μοναχικό σχήμα. Η άποψη αυτή στηρίζεται στο γεγονός ότι φορούσε συνεχώς μαύρα ρούχα και δεν παντρεύτηκε ποτέ. Τα δύο αυτά επιχειρήματα όμως είναι μόνο ενδείξεις και όχι απόδειξεις. Ένδειξη της μεγάλης του πίστης αποτελεί το γεγονός ότι, κατά την διάρκεια των ταξιδιών του σε διπλωματικές πρωτεύουσες της Ευρώπης και παρά την πίεση του χρόνου, έκλεβε χρόνο για να επισκεφθεί μικρά, σκοτεινά εκκλησάκια.

Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Ο Ιωάννης Καποδίστριας αγαπούσε πολύ την οικογένειά του και χαρακτηριστική είναι η τυπική επωδός των επιστολών του προς τον πατέρα του. «Εναγκαλίζομαι αδελφούς και αδελφές, και ανδραδέλφους και ανεψιούς. Φιλώ τας χείρας των θείων και των γονέων και επικαλούμαι πάντοτε την ευλογίαν των». Ήταν επίσης βαθειά επηρεασμένος από το βίο και την ιστορία του πατέρα του, ο οποίος είχε διασχίσει έφιππος την Κωνσταντινούπολη και πήρε στα χέρια του ως αντιπρόσωπος της Ιονίου Πολιτείας το διάταγμα του σουλτάνου, με το οποίο αναγνωριζόταν η αυτονομία της. Ο πατέρας του, σε όλη την πολιτική του σταδιοδρομία, τάχθηκε υπέρ των Ρώσων, γιατί πίστευε ότι ο

τσάρος ήταν η μόνη διεξοδος για απαλλαγή του ελληνισμού από την οθωμανική πύλη. Είχε τη χαρά να δει τον γιο του να αγωνίζεται με πάθος για τα δικά του ιδανικά. Ωστόσο το μεγάλο του παράπονο με το γιό του ήταν ότι δεν παντρεύτηκε. Ήθελε πάρα πολύ να τον δει απόκαταστημένο με γυναίκα και παιδιά. Ο Ιωάννης Καποδίστριας χωρίστηκε από τον πατέρα του το 1808 αλλά δε σταμάτησαν να επικοινωνούν με γράμματα. Έδειχνε ενδιαφέρον για τα αδέρφια του, ήθελε να τους σπουδάσουν όλους στο εξωτερικό, τους έλεγε τα νέα του και στεναχωριόταν που ο αδερφός του δεν έμαθε γαλλικά, γιατί έτσι δε θα μπορούσε να γνωρίσει τον τσάρο. Επέστρεψε μετά από έντεκα χρόνια στην Κέρκυρα και προσκύνησε το μνήμα της μητέρας του και εκεί πήρε την ευλογία του πατέρα του για τελευταία φορά, γιατί του είχαν απόμεινει μόνο λίγες μέρες ζωής.

Η ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΙΚΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΙΑ ΚΑΙ Η ΑΠΛΟΤΗΤΑ ΤΟΥ

Έδινε μεγάλη σημασία και για αυτόν ήταν πολύ σημαντικό το τί λένε οι γύρω του γι' αυτόν. Προϋπολόγιζε ένα μηνιαίο ποσό για τους ζητιάνους και τις αγαθοεργίες. Στην αρχή ο Ιωάννης προτιμούσε τη μοναχική ζωή, δανειζόταν βιβλία από βιβλιοθήκες, ήταν φτωχός, τα έπιπλά του ήταν μικρά και σχεδόν κατεστραμμένα και περίμενε τη μητέρα του να του στείλει ασπρόρουχα για να απαλλαγεί επιτέλους από τα βρώμικα φτωχικά του ρούχα. Όταν πια είχε γίνει υπουργός Εξωτερικών της Ρωσίας και απέκτησε καλά έπιπλα, τα πούλησε και έδωσε τα χρήματα στους Έλληνες εμπόρους, δίνοντάς τους την ευκαιρία να αγοράσουν καράβια και να αναπτύξουν τη θέση τους σαν έμποροι.

Είχε μεγάλη επιτυχία σαν υπουργός των Εξωτερικών. Δούλεψε στο ημίφως της διπλωματικής αρρένας όπως είχε ειπωθεί. Έφτασε στο σημείο να γίνει υπεύθυνος της αντικατασκοπίας της ρωσικής στρατιάς της Βεσσαραβίας και μυστικός σύμβουλος του αυτοκράτορα, θέση για την οποία απαιτείται πολύ ψηλός δείκτης νοημοσύνης και μεγάλη ψυχική δύναμη. Η μεγάλη του αφοσίωση στην πολιτική και τον μεγάλο του στόχο που ήταν η απελευθέρωση της πατρίδας του ήταν και ο πραγματικός λόγος που δεν παντρεύτηκε ποτέ. Στον πατέρα του έλεγε διάφορες άλλες δικαιολογίες, ότι δήθεν ήταν μικρός ή ότι έπρεπε να παντρευτούν πρώτα τα άλλα του αδέρφια, η τελευταία του δικαιολογία ήταν ότι είχε μεγαλώσει. Παρόλα αυτά ποτέ δεν έδωσε αφορμή ούτε στους μυστικούς αστυνομικούς

μικρούς του Μέτερνιχ, ούτε στους διάφορους σκανδαλοθήρες της εποχής να απόκαλύψουν οτιδήποτε το οποίο θα τον άφηνε εκτεθειμένο στα μάτια του αυτοκράτορα. Ο ίδιος ο Μέτερνιχ τον απόκαλούσε ειρωνικά Άγιο Ιωάννη της απόκάλυψης, αλλά μιλώντας ειλικρινά, έλεγε ότι είναι ένα τέλειο θαύμα λανθασμένης ξεροκεφαλιάς... Ζεί σ'ένα δικό του κόσμο που για αυτούς αποτελεί εφιάλτη.

Η ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ

Ο Καποδίστριας ήταν ένας κρυφός επαναστάτης και ακραίος φιλελεύθερος πολιτικός. Απόδειξη ότι επί της παντοδυναμίας του στο υπουργείο Εξωτερικών της Ρωσίας ξεκίνησε η Ελληνική Επανάσταση. Σε πολλές περιπτώσεις, όταν καταλάβαινε πως είχε την εύνοια και την εμπιστοσύνη του αυτοκράτορα Αλέξανδρου, δεν έχανε ευκαιρία για να δώσει προτάσεις και λύσεις απελευθέρωσης στους συμπατριώτες του. Είχε πάντοτε την επιθυμία να ανεβαίνει ψηλά και να πετυχαίνει πάντοτε τους στόχους του. Αυτό μας το αποδεικνύει η προετοιμασία του για την εθνοσυνέλευση της Τροιζήνας, για να προταθεί ως αρχηγός, όπως και η παραίτησή του από υπουργός Εξωτερικών, λόγω του ότι δεν κατάφερε να εξασφαλίσει την υποστήριξη του τσάρου ή όταν οι αμφιβολίες που έβαζε ο Μέτερνιχ στο μυαλό του αυτοκράτορα Αλέξανδρου άρχισαν να μεγαλώνουν. Το δείχνει επίσης η απόδοσή της θέσης του Κυβερνήτη.

Είχε πολλούς Έλληνες εχθρούς, των οποίων οι υποψίες έγιναν ακόμα πιο μεγάλες από του Μέτερνιχ. Η όλη του συμπεριφορά απέναντι στην απόλυτη εξουσία, στους πολίτες και η διαχείριση του κράτους προκαλούσαν τις υποψίες των εχθρών του. Ο κόσμος γύρω του είχε αρχίσει να αναρωτιέται ποιος ήταν ο στόχος του Ιωάννη τελικά. Η απελευθέρωση των Ελλήνων ή η εξουσία; Η δόξα του τσάρου και της Ρωσίας; Η ήττα των Ελλήνων ανταγωνιστών του; Η ανασύσταση της βυζαντινής αυτοκρατορίας; Όλες αυτές τις ερωτήσεις τις είχε απαντήσει και τις είχε απόδειξει ο Ιωάννης με το έργο του.

Το 1797 στις 17 Οκτωβρίου η πόλη της Βενετίας περνούσε στην αυστρουγγρική κυριαρχία, ενώ τον ίδιο χρόνο η δημοκρατία είχε κατακτηθεί. Ο Αντωνομαρίας είχε αντιταχθεί στη γαλλική κυριαρχία, όπως και άλλοι αριστοκράτες. Την εποχή εκείνη η οικογένεια Καποδίστρια αντιμετώπιζε οικονομική κατάρρευση, αφού ο πατέρας συνελήφθη από τους Γάλλους γιατί ήταν εναντίον τους. Τελικά ο Ιωάννης μαζί με τον αδερφό του κατάφε-

ραν να τους πείσουν ότι δεν ήταν έτοιμα τα πράγματα και ο Αντωνομαρίας ελευθερώθηκε. Αυτή ήταν και η πρώτη διπλωματική επιτυχία του Ιωάννη.

Το 1798 η Ρωσία συμμάχησε με την Τουρκία. Για το γεγονός αυτό ο πατριάρχης Κωνσταντινούπολης κάλεσε τους κατοίκους του Ιονίου να καλοσωρίσουν τους απελευθερωτές τους Ρωσότουρκους. Το Φλεβάρη του 1799 παραδόθηκε και το τελευταίο νησί. Ακολούθησαν διαπραγματεύσεις που αποτέλεσα είχαν τη συνθήκη της 21ης Μαρτίου. Ανακηρύχτηκε η αυτονομία της Επτανήσου Πολιτείας, και η συνθήκη έδινε προνόμια στα Ιόνια. Μέρος της συνθήκης ήταν και το «Βυζαντινό Σύνταγμα». Το Σύνταγμα μεταφέρθηκε από τον Αυγουστίνο Καποδίστρια. Η εξουσία ξαναγυρνούσε στους ευγενείς και ο κόσμος ήταν υποχρεωμένος να ανεχτεί την κυριαρχία των Τούρκων.

Ο Ιωάννης Καποδίστριας από το 1799 ήταν αρχίατρος του νοσοκομείου του στρατού κατοχής. Θέση στην οποία παρέμεινε και μετά την ίδρυση της Ιόνιας Πολιτείας. Ο Καποδίστριας έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την προώθηση της επιστήμης του και πήρε πρωτοβουλίες προς την κατεύθυνση αυτή. Παράλληλα με τις επαγγελματικές του υποχρεώσεις, καλλιέργησε την αγάπη του προς τη φιλολογία και ίδρυσε την Εταιρεία των φίλων, η οποία είχε σαν έργο της την οργάνωση φιλολογικών συζητήσεων, θεατρικών παραστάσεων και άλλων εκδηλώσεων, που είχαν σκοπό την πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου. Μέχρι την περίοδο αυτή η συμμετοχή του στα πολιτικά πράγματα δεν ήταν άμεση. Αφορμή για την ανάμιξη του στην πολιτική έδωσαν τα επεισόδια που δημιουργήθηκαν στην Κεφαλονιά μετά από την ίδρυση της Επτανήσου Πολιτείας το 1800, με τη συνθήκη που υπέγραψαν οι Τούρκοι και οι Ρώσοι στην Κωνσταντινούπολη. Οι Κεφαλλονίτες αστοί αντέδρασαν, βλέποντας να περιέρχεται η διακυβέρνηση των νησιών στους αριστοκράτες, και απαίτησαν συμμετοχή του λαού στα κοινά και δημοκρατικό πολίτευμα, αρνούμενοι την εφαρμογή του συντάγματος με τίτλο «Βυζαντινόν» το οποίο είχαν συντάξει οι πρόκριτοι. Ο τότε επίσημος εκπρόσωπος της Επτανήσου Πολιτείας και εντολοδόχος του σουλτάνου Αντώνιος Μαρία Καποδίστριας κλήθηκε να δώσει λύση στο πρόβλημα. Αυτός αποφάσισε να αναθέσει στο γιο του Ιωάννη να κάνει περιοδεία στα νησιά και να κατευνάσει τα πνεύματα. Με τον τρόπο αυτό ξεκίνησε η πολιτική καριέρα του Ιωάννη Καποδίστρια, του μελλοντικού κυβερνήτη της Ελλάδας. Το εγχείρημα για απόκατάσταση της τάξης στα

επτάνησα στέφθηκε με επιτυχία και η τεράστια συμβολή του σε αυτό εκτιμήθηκε. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να διοριστεί το 1803, γραμματέας του νεοσύστατου κράτους με απόφαση της γερουσίας που συγκροτήθηκε την ίδια χρονιά, από μέλη τα οποία αναδείχθηκαν μετά από εκλογές. Αμέσως ο Καποδίστριας άρχισε να εργάζεται για την ανασυγκρότηση του νέου κράτους των επτανησίων.

Πρώτο του μέλημα ήταν η αναβάθμιση του βιολογικού επιπέδου των ασθενέστερων τάξεων, έδωσε μεγάλη σημασία στον τομέα της εκπαίδευσης και για το σκοπό αυτό ίδρυσε τη σχολή της Τενέδου στην Κέρκυρα και κάλεσε όλους τους λόγιους και εκπαιδευτικούς που ζούσαν διασκορπισμένοι στην Ευρώπη να επιστρέψουν στο νησί και να συμβάλουν στη μόρφωση των νέων. Ο ίδιος έγινε επιθεωρητής εκπαίδευσης και εφάρμοσε την υποχρεωτική φοίτηση όλων των δημοσίων υπαλλήλων και των ιερέων στη σχολή. Παράλληλα ίδρυσε σάραντα σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για τις ανάγκες όλων των νησιών.

Το 1807 ο κίνδυνος να περάσει η Λευκάδα στην κατοχή του Αλή πασά έδωσε για μια ακόμα φορά την ευκαιρία στον Καποδίστρια να αναδείξει τις ηγετικές του ικανότητες. Του ανατέθηκε από τη Γερουσία η άμυνα του νησιού και η διοίκηση της Αγίας Μαύρας. Κατάφερε με τις ενέργειες του να μετατρέψει το πρόβλημα σε εθνική υπόθεση και να συσπειρώσει όλους τους Έλληνες (Λευκαδίτες, Σουλιώτες, Επτανήσιους) τους καπεταναίους καθώς και τους Ρώσους στρατιώτες. Ενώ όμως αυτός ασχολείτο με την άμυνα του νησιού, η Ρωσία και

η Γαλλία προχώρησαν στην υπογραφή της συνθήκης του Τιλσίτ (8/7/1807), που προνοούσε διάλυση της Ιόνιας πολιτείας και παραχώρηση των νησιών στους Γάλλους. Επέστρεψε αμέσως στην Κέρκυρα, αρνούμενος να συνεργαστεί με τους νέους κυρτάρχους του νησιού ή να μεταβεί στη Ρωσία. Ταυτόχρονα διαμήνυσε στους Ρώσους ότι θα το έπρατε μόνο μετά από πρόσκληση του τσάρου, παρόλο που πάντα πίστευε ότι τα συμφέροντα της Ελλάδας μπορούσε να εξυπηρετήσει μόνο η Ρωσία.

ΩΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΗΣ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ

Ένα χρόνο αργότερα κλήθηκε από τον Αλέξανδρο να υπηρετήσει τη Ρωσική διπλωματία. Τον Ιανουάριο του 1809 έφθασε στην Αγία Πετρούπολη και διορίστηκε στο διπλωματικό σώμα του τσάρου. Όσο καιρό εργάστηκε στη θέση αυτή, επιδόθηκε στη μελέτη και συγγραφή εκθέσεων και υπομνημάτων που είχαν σχέση με την κατάσταση στην Ελλάδα και τόνιζε συνεχώς στον υπουργό Εξωτερικών, κόμη Ροματζόφ την ανάγκη βοήθειας στην πατρίδα του, για να απαλλαγεί από τον Οθωμανικό ζυγό. Η αλληλογραφία του με τον πατέρα του και τα κείμενα τα οποία σώζονται απόδεικνύουν την προσήλωση του στο σκοπό αυτό. Παράλληλα ο Καποδίστριας ασχολήθηκε με την τέλεια εκμάθηση της Ρωσικής γλώσσας και άλλων γλωσσών και με τη μελέτη παιδαγωγικών συγγραμμάτων. Οι επαφές που είχε την περίοδο αυτή με Έλληνες που ζούσαν στην αυλή του Αλέξανδρου του έδωσαν την ευκαιρία να δημιουργήσει πολύ καλές φιλίες, όπως με τον Αλέξανδρο και τη Ρωξάνδρα Στούρτζα η οποία υπήρξε και ο μοναδικός έρωτας στη ζωή του, τον Ιωάννη Δομπόλη και άλλους, αλλά και να διαδώσει τις ιδέες του για την τύχη της Ελλάδας και να απόσπασε τη βοήθεια τους προς το σκοπό αυτό.

ΩΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΗΣ ΣΤΗ ΒΙΕΝΝΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙ

Την παραμονή του στη Ρωσία διέκοψε ο διορισμός του στη Ρωσική πρεσβεία της Βιέννης το 1811. Η υποδοχή που είχε από τον πρεσβευτή της Ρωσίας, κόμη Στάκολμπεργ, ήταν πολύ ψυχρή, ωστόσο γρήγορα κατόρθωσε να επιβληθεί με τα προσόντα και την αξία του και να κερδίσει την εμπιστοσύνη του ίδιου του τσάρου. Εκεί είχε την ευκαιρία να γνωρίσει εξέχοντα στελέχη της Ελληνικής παροικίας, όπως τον Άνθιμο Γαζή, και να απόσπασε το θαυμασμό και την αγάπη τους. Η διπλωματική του καριέρα συνεχίστηκε στο Βου-

κουρέστι, όπου το 1812 διορίστηκε αρχηγός και διευθυντής της γραμματείας του διπλωματικού τμήματος του ναυάρχου Τσιτσαγκόφ. Εκεί είχε την ευκαιρία να γνωρίσει από κοντά την Τουρκική διπλωματία, κατά τη διάρκεια των εργασιών για την υπογραφή της συνθήκης του Βουκουρεστίου.

ΆΛΛΕΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ

Ακολούθησαν άλλες διπλωματικές αποστολές, τις οποίες έφερε εις πέρας με επιτυχία. Σημαντική ήταν το 1814 η συμμετοχή του στις διαπραγματεύσεις με τους νικητές του Μεγάλου Ναπολέοντα για τη δημιουργία του ανεξάρτητου κράτους της Ελβετίας, μακριά από τη Γαλλική επιρροή.

Ακολούθως κρίθηκε από τον τσάρο ως ο καταλληλότερος για να αντιπροσωπεύσει τη Ρωσία στο Συνέδριο της Βιέννης (1814). Εκεί ο αγώνας του ήταν διμέτωπος. Αφενός εναντίον του Μέτερνιχ και αφετέρου εναντίον της φιλοτουρκικής πολιτικής της Αγγλίας. Στο συνέδριο αυτό, εκτός από την υπεράσπιση των συμφερόντων της Ρωσίας, παράλληλα επεδίωκε να θέσει το ζήτημα της ανεξαρτησίας των επτανήσων, τα οποία είχαν περάσει στην κυριαρχία των Άγγλων, με τη συνθήκη του Παρισιού (1814). Αυτό στάθηκε αδύνατο να επιτευχθεί, λόγω της υπαναχώρησης του τσάρου από τις αρχικές του υποσχέσεις.

Αμέσως μετά προχώρησε στην ίδρυση της «Φιλομούσου Εταιρείας». Τυπικός σκοπός της ήταν η συγκέντρωση χρημάτων για τη βοήθεια των νέων της Ελλάδας να σπουδάσουν σε Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια. Ωστόσο, η κύρια επιδίωξη της ήταν να ενισχύσει την προετοιμασία για απελευθέρωση της Ελλάδας, να διαδώσει στην Ευρώπη τις ιδέες της ελευθερίας που κυριαρχούσαν στις ψυχές των Ελλήνων και να επηρεάσει την κοινή γνώμη, ώστε να δει ευνοϊκά το Ελληνικό ζήτημα. Με την συμμετοχή του στις εργασίες του συνεδρίου της Βιέννης, ο Καποδίστριας έγινε γνωστός σε όλους τους πολιτικούς κύκλους της Ευρώπης, και βρήκε την ευκαιρία να τους τονίσει ότι η κοιτίδα του δυτικού πολιτισμού στέναζε κάτω από τη βάρβαρη τουρκική κατοχή. Το 1815. Μετά τη λήξη του συνεδρίου ακολούθησε τον τσάρο στο πεδίο της μάχης εναντίον του Ναπολέοντα. Μετά το Βατερλώ, ανέλαβε την εκπροσώπηση της Ρωσίας στο συνέδριο του Παρισιού, όπου οι Ευρωπαϊκές δυνάμεις θα αποφάσιζαν για το μέλλον της Γαλλίας. Η άποψη του για επεικλή αντιμετώπιση της Γαλλίας έγινε αποδεκτή και υιοθετήθηκε κατά την υπογραφή

της συνθήκης του Παρισιού (1815). Στο συνέδριο αυτό ο Καποδίστριας έφερε πάλι στην επιφάνεια το θέμα των Επτανήσων και παρά το αρνητικό κλίμα που υπήρχε, κατάφερε να τεθούν υπό Αγγλική προστασία, γεγονός που βελτίωσε το προηγούμενο καθεστώς της κυριαρχίας.

ΩΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Αμέσως μετά τη λήξη των εργασιών του συνεδρίου στο Παρίσι επιβραβεύτηκε με την τοποθέτηση του στο ψηλό αξίωμα του υπουργού των Εξωτερικών της Ρωσίας.

Σε όλο το διάστημα της θητείας του σε αυτό το πόστο δεν έπαψε να προσπαθεί να στρέψει τον τσάρο εναντίον των Τούρκων και να του τονίσει ότι μόνο μια ένοπλη επέμβαση θα έσωζε τους χριστιανούς της Βαλκανίας από τον Τουρκικό ζυγό. Παράλληλα φρόντιζε να ενισχύει τους Έλληνες της Ρωσίας και να διατηρεί ζωντανό τον πραγματικό σκοπό της «Φιλομούσου Εταιρείας» που ήταν η διεθνοποίηση του Ελληνικού ζητήματος.

Το 1817 σε συνάντησή του στην Αγία Πετρούπολη με το Γαλάτη, μέλος της Φιλικής Εταιρείας

ήρθε για πρώτη φορά σε επαφή με την μυστική αυτή οργάνωση. Η συμπεριφορά του επισκέπτη του τον οδήγησε σε άρνηση να αναλάβει την αρχηγία της Εταιρείας.

Το 1818 μετείχε στο συνέδριο του Άαχεν όπου αντιμετώπισε για άλλη μια φορά την εχθρότητα του Μέτερνιχ, εξαιτίας των φιλελεύθερων ιδεών που διατύπωνε πάνω στα Ευρωπαϊκά ζητήματα.

Το 1819, ο Έλληνας διπλωμάτης επισκέφθηκε για τελευταία φορά την γενέτειρά του και είχε την ευκαιρία να συναντηθεί με τους οπλαρχηγούς και τους αγωνιστές από την υπόδουλη πατρίδα και να συζητήσει την πορεία του έθνους. Διαπίστωσε ότι το καθεστώς της Αγγλικής προστασίας, το οποίο ήταν δικό του έργο, στην ουσία ήταν μια τυραννική κατοχή. Έτσι φεύγοντας από το νησί για να επιστρέψει στη Ρωσία, πέρασε πρώτα από το Παρίσι και μετά από το Λονδίνο με σκοπό να θέσει το θέμα στο Γουέλινκτον και τον Κάσλρη. Στον πρώτο σταθμό πληροφορήθηκε από τον Γάλλο πρωθυπουργό Ντεκάζ την προσπάθεια της Αυστρίας να πείσει τον Αλέξανδρο να απόμακρύνει τον Καποδίστρια. Στην Αγγλική πρωτεύουσα δεν κατάφερε να περάσει τις απόψεις του σχετικά με την κατάσταση στα Επτάνησα και γενικότερα στην Ελλάδα. Έφυγε για τη Ρωσία, όπου σε ένα σταθμό του συνέταξε το υπόμνημά του σχετικά με τα Ιόνια Νησιά το οποίο έστειλε στην Αγγλική Κυβέρνηση, τονίζοντας πως εκτιμούσε ότι πρόκειται να εκδηλωθούν ένοπλες εξεγέρσεις κατά των Άγγλων. Έφθασε στην Αγία Πετρούπολη τον Οκτώβριο του 1819, όπου ανέλαβε εκ νέου τα καθήκοντά του. Τον Ιανουάριο του 1820, όταν η Ευρώπη δεχόταν συνεχώς επαναστάσεις, επισκέφθηκε τον Καποδίστρια ο Ξάνθος και του πρότεινε να γίνει ο αρχηγός της Φιλικής Εταιρείας. Ο Καποδίστριας όμως αρνήθηκε. Ήταν απαισιόδοξος, γιατί γνώριζε πολύ καλά το πνεύμα που επικρατούσε στους επαναστάτες και ήξερε πως κάθε του εγχείρημα θα μπορούσε να οδηγήσει τον Ελληνικό λαό σε ακόμα πιο πολλά δεινά. Έτσι είπε στο Ξάνθο πως έπρεπε να σταματήσουν κάθε τους ενέργεια και να περιμένουν καταλληλότερη στιγμή. Σε μια δεύτερη προσπάθεια του Ξάνθου να τον μεταπείσει, ο Καποδίστριας απάντησε πως αν οι αρχηγοί γνωρίζουν άλλα μέσα για να επιτύχουν το σκοπό τους, ας τα μεταχειριστούν και ευχήθηκε να τους βοηθήσει ο Θεός. Ο Καποδίστριας πίστευε πως με τη διπλωματία και με την επιρροή του στον τσάρο, θα μπορούσε να βοηθήσει καλύτερα την πατρίδα του και η στάση του αυτή υπήρξε αιτία να δημιουργηθεί μια αντιπαράθεση μεταξύ των συγχρόνων και

των ιστορικών.

Σε επιστολές του Καποδίστρια, που σώζονται στα ρωσικά αρχεία, γίνεται σαφές ότι γνώριζε τη δράση της Φιλικής Εταιρείας, ότι δεν ήταν μέλος της και εξέφραζε την αντίθεσή του προς κάθε είδους μυστικές εταιρίες, θεωρώντας τις επικίνδυνες για το έθνος. Ο ίδιος ο Καποδίστριας δεν αναφέρει σε κανένα του κείμενο την επίσκεψη του Ξάνθου και την πρόταση που του έγινε. Με την πρακτική του αυτή δεν ευνόησε την έκρηξη της επανάστασης. Ωστόσο από άλλα μέλη της Φιλικής Εταιρείας η συμπεριφορά του θεωρήθηκε δικαιολογημένη. Το αξίωμά του ως υπουργού των εξωτερικών της Ρωσίας και η ένταξη του τσάρου στην ιερή συμμαχία ήταν εμπόδια ανυπερβλήτα. Αν ο Καποδίστριας δεχόταν να αναλάβει την αρχηγία της Φιλικής Εταιρείας τότε ο Μέτερνιχ και οι υπόλοιποι υποστηρικτές των Τούρκων θα εκμεταλλεύονταν το γεγονός για να στρέψουν τον Αλέξανδρο εναντίον του και εναντίον των Ελλήνων.

Την ίδια εποχή που στην Ελλάδα προετοιμαζόταν η επανάσταση, ο Καποδίστριας εκπροσωπούσε τη Ρωσία στα συνέδρια του Τροπώ και του Λάιμπαχ, στα οποία μετείχαν οι άλλες τέσσερις δυνάμεις η Αγγλία, η Αυστρία, η Πρωσία και η Γαλλία με θέμα την καταστολή των εξεγέρσεων στη Νεάπολη, το Πεδεμόντιο και την Ισπανία. Εκεί διαπίστωσε ότι το κλίμα στην Ευρώπη ήταν πολύ αρνητικό απέναντι σε οποιοδήποτε επαναστατικές ενέργειες. Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου του Λάιμπαχ ξέσπασε το κίνημα του Υψηλάντη στις παραδουνάβιες ηγεμονίες. Ο Καποδίστριας και ο Τσάρος ενημερώθηκαν από τον ίδιο για τις ενέργειες του. Σε προκήρυξη του στις 24 Φεβρουαρίου η οποία απευθυνόταν προς όλους τους Έλληνες εξέθετε τον Καποδίστρια, ο οποίος την ίδια στιγμή μαχόταν το δεσποτισμό και τη βία του Μέτερνιχ και επιχειρούσε τη δημιουργία ευνοϊκού κλίματος για το Ελληνικό ζήτημα.

Το σχέδιο των Φιλικών ήταν να πάρουν με το μέρος τους τις ηγεμονίες του Δούναβη που δεν είχαν Τουρκικό στρατό, να ενωθούν με τους Σέρβους, ίσως και με τον επαναστατημένο Αλή Πασά, και να κατέβουν προς τα νότια. Ταυτόχρονα ο Μοριάς και η Ρούμελη θα ξεσηκώνονταν από τον Παπαφλέσσα.

Ο Αλέξανδρος ανέθεσε στον Καποδίστρια το έργο της απόκρυψης του Υψηλάντη. Η αποκάλυψη θα πήγαινε στις παραδουνάβιες ηγεμονίες μέσω Κωνσταντινούπολης. Αυτό έδωσε την ευκαιρία στους Έλληνες να κερδίσουν χρόνο

και σημαντικές νίκες στο νότο. Οι Τούρκοι θα πίστευαν προς στιγμή ότι είχαν τον έλεγχο στα χέρια τους και ότι το πρώτο τους μέλημα ήταν η πάταξη του κινήματος στη Μολδοβλαχία, πριν αλλάξει γνώμη ο τσάρος.

Πράγματι, ο στρατός της πέρασε το Δούναβη και ο στρατός της Πελοποννήσου και της Ρούμελης, υπό τον Χουροίτ των Πατρών, ασχολήθηκε με την κατάπνιξη της ανταρσίας του Αλή. Ο μόνος άνθρωπος που πραγματικά στάθηκε στο πλάι του Αλή με την κυρά-Βασιλική έως τις τελευταίες ώρες ήταν ο Θανάσης Βαγιάς, ο οποίος διορίστηκε μετά διοικητής της γεωργικής σχολής της Τιρύνθας.

Στη Δύση το συνέδριο έμεινε πρακτικά ουδέτερο και δεν υπήρχε καμιά κουβέντα για τους Έλληνες. Ήταν όλοι ήσυχοι και πίστευαν πως δε θα ξανακούσουν ούτε για Έλληνες ούτε και για Τούρκους. Ο κόμης όμως διαφωνούσε και δεν πίστεψε. Έτσι τους είπε πως, μετά από είκοσιπέντε χρόνια, όταν θα έχει πια καταστραφεί το σύστημα, τότε μόνο θα έχουν την ικανοποίηση να μην ακούνε ούτε για Έλληνες μα ούτε και για Τούρκους.

Τον Απρίλη του 1821 ο υπουργός του τσάρου μαθαίνει πως ο πατέρας του πέθανε. Τα γεγονότα έτρεχαν και ήταν πολύ θλιβερά, παρόλες τις επιβραβεύσεις. Η εγκατάλειψη των Ελλήνων από τους Ρώσους είχε πολλές και τραγικές συνέπειες για την Ελλάδα. Στη μάχη στο Δραγατσάνι στις 7 Ιουνίου καταστράφηκε ο μισθοφορικός στρατός, ο Υψηλάντης υποχώρησε για την Αυστρία και εκεί συνελήφθη. Ο Αλέξανδρος ρίχτηκε στις Αυστριακές φυλακές. Ο πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄ απαγχονίστηκε. Η ρωσική διπλωματία με παρότρυνση του Ιωάννη Καποδίστρια αντέδρασε. Ο Στρογκάνοβ, επέδωσε στις 6 Ιουλίου του 1821 τελεσίγραφο που το έγραψε ο υπουργός και το ενέκρινε ο τσάρος. Ο Μαχμούντ το απέρριψε και προσέβαλε τη ρωσική σημαία. Ο Στρογκάνοβ με διαταγή εγκατέλειψε την Κωνσταντινούπολη μαζί με κάποιους Φαναριώτες που είχαν γλιτώσει από την οργή των Τούρκων και τότε όλοι κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι ο Καποδίστριας θα προκαλούσε πόλεμο. Πόλεμος της Ρωσίας με την Τουρκία θα προκαλούσε δεύτερο πόλεμο της Ρωσίας με την Αγγλία, που δεν ήταν διατεθειμένη να επιτρέψει τη διάλυση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και την επέκταση της Ρωσικής ισχύος.

Η επιρροή του Μέτερνιχ και η ανησυχία του τσάρου είχαν αποτέλεσμα. Η Ρωσία αναγκάστηκε να συρθεί στο άρμα της αυστριακής διπλωματίας,

που είχε στο μεταξύ συμφωνήσει για τη απαξίωση του Ιωάννη Καποδίστρια και την πάταξη της ελληνικής επανάστασης σε μυστική συνάντηση στο Ανόβερο. Η συνάντηση ήταν γνωστή στον Καποδίστρια, πιθανότατα από τη βαρόνη Λιέβεν. Οι προτάσεις και οι ελπίδες του Καποδίστρια η μία μετά την άλλη απόρριπτονταν. Σε μια συνεδρίαση το 1822 ο τσάρος απέρριψε τις προτάσεις του Έλληνα υπουργού του και επέτρεψε στον Τατισσέβ να λύσει το ζήτημα με το Μέτερνιχ στη Βιέννη. Ο Καποδίστριας αισθανόμενος πια ανίκανος να συνδυάσει τα αισθήματά του για την πατρίδα με τα καθήκοντά του ως υπουργός Εξωτερικών της Ρωσίας, ζήτησε ο ίδιος την απόχωρήσή του σε ιδιαίτερη ακρόαση. Τότε ο μεγάλος του αντίπαλος ανακουφίστηκε και τον Αύγουστο του 1822, όταν έφυγε για την Αγία Πετρούπολη ο Καποδίστριας, ο Μέτερνιχ συνάντησε τον Μάιτλαντ στη Βιέννη και του είπε: «Λοιπόν το κακό ξεριζώθηκε, ο Καποδίστριας τάφηκε για το υπόλοιπο της ζωής του».

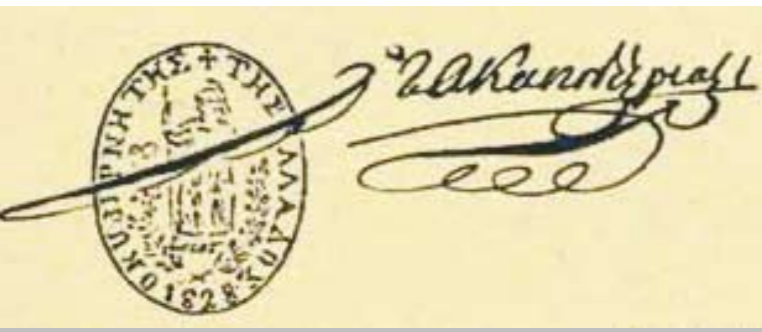
Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ

Οι κρίσεις του Μέτερνιχ λίγο έλειψε να είναι προφητικές. Μια πνευμονία καθήλωσε τον Καποδίστρια για δεκαπέντε μέρες σε μια μάχη ζωής και θανάτου. Μάχη όμως για επιβίωση έδινε και ο επαναστατημένος λαός του.

Ακολουθούμενος παντού από πράκτορες και δημοσιογράφους, ο Καποδίστριας αναζήτησε Φιλελληνες αρχικά στα Γερμανικά κρατίδια. Τελικά εγκαταστάθηκε στη Γενεύη, της οποίας ήταν επίτιμος πολίτης. Νοίκιασε δύο δωμάτια για αυτόν και τον υπηρέτη του, τα οποία στοίχιζαν 30 φράγκα το μήνα, ενώ τα γενικότερα του έξοδα δεν ήταν πάνω από 200 φράγκα. Παρόλο που έπαιρνε κανονικά το μισθό του που ήταν περίπου 60,000 φράγκα τον μήνα. Οι λόγοι της «τσιγκουνιάς» αυτής, στην πραγματικότητα ήταν πιο σημαντικοί. Ο ίδιος είπε το εξής στην κυρία Charlotte de Sor η οποία τον επισκέφτηκε το 1825 στο περίφημο σπίτι «Όταν όλα τα διαβήματα και οι ενέργειες μου, όλες οι γραπτές μου εκκλήσεις ζητούν από τις γενναιόδωρες ψυχές ψωμί και ενδύματα για τους συμπατριώτες μου, όταν, αφού χτύπησα τις πόρτες των παλατιών των πλουσίων, χτύπησα μετά και τις πόρτες των καλυβών των φτωχών, για να συλλέξω τον οβολό του φτωχού, πρέπει να μπορώ να τους λέω με παρησία: έδωσα τα πάντα πριν ζητήσω και τη δική σας βοήθεια για τους αδελφούς μου».

Το 1823 και το 1824 ασχολήθηκε με τη συγκέντρωση πληροφοριών για τον αγώνα. Ασχολήθηκε επίσης με τα ορφανά της πατρίδας του, που άρχισαν να κατακλύζουν τα οικοτροφεία της Ευρώπης. Τέλος με την αναζήτηση φίλων για στρατολόγηση στο Φιλελληνικό ρεύμα. Απέναντι στους Ελβετούς είχε ισχυρά επιχειρήματα. Κάποτε αυτός τους έδωσε την ελευθερία την ενότητα και ένα καλύτερο μέλλον. Τώρα αυτός ζητούσε την ίδια ανιδιοτελή βοήθεια για την δική του πατρίδα. Ο πιο σημαντικός από όσους ανταπόκριθηκαν στο κάλεσμα ήταν ο Ελβετός τραπεζίτης Eynard, ο οποίος βοήθησε υλικά και οργανωτικά το φιλελληνικό ρεύμα.

Ο Καποδίστριας εργαζόταν ακατάπαυστα, γράφοντας φανερές και μυστικές επιστολές σε κάθε είδους απεσταλμένο, φίλο, υποψήφιο να βοηθήσει. Ταξίδεψε σε πολλές χώρες για να τονώσει το αίσθημα υπέρ της Ελλάδας. Το 1825 ο φιλελευθερισμός της Ευρώπης είχε ταυτιστεί σχεδόν με το φιλελληνισμό. Ο Καποδίστριας ξεσήκωνε όλη την Ευρώπη και ο Κάννινγκ στην Αγγλία δυνάμωνε μέρα με τη μέρα τη φιλελληνική πολιτική. Το Μάιο του 1826 η πτώση του Μεσολογγίου συντάραξε ολόκληρη την Ευρώπη. Πίστευαν ότι ο αγώνας είχε χαθεί πια. Ο Καποδίστριας όμως γνωρίζοντας την κοινή γνώμη είχε μια άλλη άποψη: Ότι από μια τέτοια καταστροφή, θα αρχίσει και η σωτηρία της Ελλάδος.

Ο ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΟΥ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΜΕΝΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Βασική ιδιότητα του Καποδίστρια ήταν αυτή του αρχηγού του υπόδουλου ελληνικού έθνους, που το 1821 επαναστάτησε ενάντια στην οθωμανική κυριαρχία. Μετά το ξέσπασμα της επανάστασης, έστειλε επιστολές στους Κουντουριώτες, δίνοντάς τους οδηγίες για την άμυνά τους, πώς να διοικήσουν, πώς και πού να κινηθούν διπλωματικά. Ήταν η εποχή που πίστευε ότι θα κινητοποιούσε τη Ρωσία υπέρ των Ελλήνων. Ένα χρόνο μετά, πριν την αναχώρησή του από την Αγία Πετρούπολη, στάλθηκε σε σημαντικούς οπλαρχηγούς μια ανώνυμη επιστολή, που εύστοχα ταυτίστηκε με αυτόν. Τους έλεγε πως η υπόθεση του ξεσηκωμού τον απασχολούσε από παλιά και τους καλούσε να συνεχίσουν τον Αγώνα χωρίς να περιμένουν τη βοήθεια της Ρωσίας. Μόνοι τους θα κέρδιζαν την ελευθερία τους και αυτό ήταν προς το συμφέρον τους. Έπρεπε να καταλάβουν τα φρούρια που κατείχαν ακόμα οι Τούρκοι, να δημιουργήσουν τακτικό στρατό, να πάρουν δάνεια από πλούσιους Ευρωπαίους, να κλείσουν τα στενά που οδηγούσαν από βορρά προς νότο, να πάρουν με το μέρος τους τους Αλβανούς, να κερδίσουν τη συμπάθεια των ξένων και να μη φοβούνται τις μεγάλες στρατιές των τούρκων. Ένα μήνα μετά ο φίλος του Καποδίστρια Θεόδωρος Κολοκοτρώνης έκαψε τα σπαρτά του Άργους και έστησε ενέδρα στον Δράμαλη ο οποίος υποχώρησε προς την Κόρινθο. Στα Δερβενάκια ο Γέρος του Μοριά τον απόδεκάτισε και στερέωσε για τα καλά την επανάσταση. Το 1822 ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης και ο Δημήτριος Υψηλάντης του ζήτησαν να έρθει στην πατρίδα για να αναλάβει την ηγεσία του αγώνα. Το 1824 τον παρακαλούσαν να πάει στην Κέρκυρα για να τους βοηθήσει από εκεί. Τον Ιανουάριο του 1825 ο Ιωάννης Καποδίστριας δέχτηκε άνθρωπο, ο οποίος είχε σταλεί από τον πρίγκιπα Λεοπόλδο, για να μάθει αν είχε αντίρρηση σε αυτό και αν θα βοη-

θούσε από υπεύθυνη θέση στην Ελλάδα. Τον χειμώνα του 1825 πέθανε ο Αλέξανδρος ξαφνικά και την εξουσία ανέλαβε ο αδερφός του, μέγας δούκας Νικόλαος. Ενημερώθηκε για την αλλαγή της πολιτικής της Ρωσίας στο ελληνικό ζήτημα και για την υπογραφή στην Αγία Πετρούπολη του πρωτόκολλου Αγγλίας και Ρωσίας, στις 4 Απριλίου 1826. Το πρωτόκολλο είχε σκοπό τον εξαναγκασμό της Πύλης σε συμβιβασμό. Τρεις μήνες περίπου πριν την τριμερή συνθήκη του Λονδίνου της 6ης Ιουλίου 1827 μεταξύ Αγγλίας, Γαλλίας και Ρωσίας, που παραχωρούσε αυτονομία στην Ελλάδα, ήταν γνώστης της εξέλιξης αυτής. Είναι φανερό πως ο μυστικός αρχηγός της επανάστασης τον καιρό εκείνο περιόδευε για τη διάσωσή της, την τροφοδοσία της και την επιβολή της ως νόμιμη διεκδίκηση ενός λαού. Διεκδίκηση που έπρεπε να αναδειχτεί στην πρώτη γραμμή της διεθνούς πολιτικής σκηνής, και ως τέτοια αναδείχτηκε.

Ο ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Τον Απρίλιο του 1827 η Γ Εθνοσυνέλευση, ύστερα από εισήγηση του Γεώργιου Καραϊσκάκη, του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη και του Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη εξέλεξε τον Καποδίστρια κυβερνήτη της Ελλάδας. Όταν αυτός το πληροφορήθηκε ζήτησε από τον τσάρο να τον αποδεσμεύσει. Ο νέος τσάρος όμως αντί αυτού του πρόσφερε την παλιά του θέση, τιμές και χρήματα και πάνω από όλα την ηθική επιβράβευση. Ο Καποδίστριας επέμεινε και στο τέλος ο τσάρος απόδέχτηκε το αίτημά του. Ο Καποδίστριας αρνήθηκε να πάρει ακόμα και τη σύνταξη των 60,000 φράγκων που του πρόσφερε ο τσάρος. Η νέα του θέση δεν του επέτρεπε να έχει καμιά υλική δέσμευση από ξένη δύναμη. Πούλησε τα έπιπλά του και οτιδήποτε άλλο ανήκε σε αυτόν, έστειλε τα χρήματα στην Κέρκυρα, παρακίνησε τους πλούσιους εμπόρους της Ρωσίας να στείλουν ό,τι μπορούσαν. Με το ποσό που συνέλεξε αγόρασε τρόφιμα και πολεμοφόδια για το στρατό και τα έστειλε όσο μπορούσε πιο γρήγορα. Ο Καραϊσκάκης είχε σκοτωθεί και ολόκληρη η Ρούμελη έπεσε στα χέρια των Τούρκων. Στο μεταξύ υπογράφηκε η συνθήκη του Λονδίνου, που έδινε αυτονομία στους Έλληνες.

Η ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗ

Την εξωτερική πολιτική χειριζόταν ο ίδιος ο

Καποδίστριας. Με υπομνήματα προς τους Πρεσβευτές και τις κυβερνήσεις τους, που συσκέπτονταν στον Πόρο, εργάστηκε για να επιτύχει, όσο μπορούσε, ευρύτερα σύνορα και πλήρη ανεξαρτησία. Προς την κατεύθυνση αυτή βοηθιόταν και από τον Ρωσοτουρκικό πόλεμο (1828-1829) που ανάγκασε και τις άλλες δυνάμεις να συνοπογράψουν το πρωτόκολλο της 22 Μαρτίου 1829 περί ίδρυσης αυτόνομου Ελληνικού κράτους ως τη γραμμή του Παγασητικού- Αμβρακικού κόλπου, και ύστερα την Τουρκία να αποδεχτεί τα γενόμενα με την συνθήκη της Αδριανούπολης στις 14 Σεπτεμβρίου 1829. Ακολούθως, η Αγγλική και η Γαλλική διπλωματία πρότειναν πλήρη ανεξαρτησία για το νέο κράτος, έτσι υπογράφηκαν τα πρωτόκολλα στις 3 Φεβρουαρίου που προέβλεπαν ανεξάρτητο Ελληνικό κράτος με στενότερα όμως σύνορα σε σχέση με εκείνα του 1829 (Γραμμή Μαλιακού κόλπου και Αχελώου ποταμού) και εκλογή του Λεοπόλδου του Σαξβούργου σαν αντιβασιλέα. Ο Λεοπόλδος όμως παραιτήθηκε, γιατί οι δυνάμεις και ιδιαίτερα η Αγγλία δεν ανταποκρίθηκαν ικανοποιητικά στους όρους για διεύρυνση των συνόρων, την εγγύηση της ανεξαρτησίας του νέου Ελληνικού κράτους και την οικονομική ενίσχυσή του.

Η ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ο Καποδίστριας μπόρεσε μετά την Ελληνική επανάσταση με συνεχείς προσπάθειες να εξαγοράσει αιχμαλώτους, να απόκαταστήσει πρόσφυγες, να ανοικοδομήσει ερείπια χωρών και πόλεων, να κατασκευάσει έργα οδοποιίας και λιμάνια. Να αναδιοργανώσει την εκπαίδευση με στόχο να προχωρήσει βαθμιαία στην οργάνωση της ανώτατης παιδείας. Και όλα αυτά κατάφερε να τα πετύχει με πολύ λίγα οικονομικά μέσα, γιατί διέθετε πίστη στο Θεό και πάντοτε αγωνιζόταν έχοντας πρώτο από όλους βοηθό το Θεό και ποτέ τα λεφτά. Ο ίδιος πρόσφερε ένα μέρος των χρημάτων που έπαιρνε σαν επίδομα από τη Ρωσία για να χρηματοδοτήσει εκπαιδευτικά προγράμματα και έκανε έκκληση στους φιλέλληνες και στους Έλληνες της διασποράς να πράξουν το ίδιο. Έθεσε τέρμα στην πολυαρχία και στην ανομία. Συγκάλεσε Εθνική Συνέλευση και με απειλή την παραίτησή του ανάγκασε τη Βουλή να αυτοδιαλυθεί, αφού πρώτα ψήφισε ένα νέο κυβερνητικό σύστημα που ήταν η Προσωρινή Διοίκηση της Επικράτειας, που αντιστοιχούσε στην Προεδρική Δημοκρατία. Το κυριότερο χαρακτηριστικό της μεταβολής ήταν ότι η νομοθετική εξουσία συγκεντρώθηκε

στα χέρια του Κυβερνήτη, που θα την ασκούσε με τη βοήθεια του Πανελληνίου, 27μελούς συμβουλευτικού οργάνου.

Η εξέλιξη αυτή για κάποιους θεωρήθηκε πραξικόπημα και τυραννία και για κάποιους άλλους συγκεντρωτισμός και αυταρχισμός, που προέρχεται από ένα καλοπροαίρετο πατριωτισμό. Σταδιακά όλο το κατεστημένο στρεφόταν ενάντια στον Καποδίστρια. Ολιγαρχικοί, ψευδοσυνταγματικοί, λογιότατοι, φιλελεύθεροι και τόσο άλλοι. Ο διορισμός του αδελφού του Αυγουστίνου το 1829 ως πληρεξούσιου τοποτηρητή του Κυβερνήτη στη Στερεά είχε μάλλον επιτυχία στη διεξαγωγή του πολέμου.

Το ζήτημα των εθνικών γαιών δεν μπόρεσε να το λύσει και κατηγορήθηκε από πολλούς γι' αυτό.

ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗ

Ο αγώνας του Καποδίστρια άρχισε να να αντιμετωπίζει εσωτερική αντιπολίτευση. Προσωπικά παράπονα, είτε γιατί δεν ικανοποιήθηκαν οι φιλοδοξίες ή τα αιτήματά τους, είτε γιατί με τα μέτρα της εσωτερικής πολιτικής του Καποδίστρια βλάπτονταν τα συμφέροντα. Πιο συγκεκριμένα η διοικητική διαίρεση της χώρας, όπου ο Κυβερνήτης τοποθέτησε κυβερνητικούς επιτρόπους της επιλογής του, η οργάνωση του φορολογικού συστήματος και των δικαστηρίων, έτσι ώστε να παραμερίζονται από τα λειτουργήματα αυτά οι Κοτσαμπάσηδες και άλλα ανάλογα μέτρα, έφεραν σε σύγκρουση τον Κυβερνήτη με τα κατεστημένα συμφέροντα. Επειδή, δεν μπορούσαν να τον κατηγορήσουν άμεσα για τα μέτρα αυτά, μιλούσαν για αυταρχικότητα και απαιτούσαν τη δημιουργία συντάγματος.

Ο Καποδίστριας συγκάλεσε τότε την Δ' Εθνοσυνέλευση τον Ιούλιο του 1829 στο Άργος. Οι αντιπρόσωποι αφού άκουσαν την λεπτομερή έκθεση του κυβερνήτη για τα Πεπραγμένα, τα επιδοκίμασαν αναδρομικά με ψήφισμα και εξουσιοδότησαν τον κυβερνήτη να συνεχίσει το έργο του. Οι αντίπαλοι όμως όξυναν τον αντιπολιτευτικό αγώνα τους με όλα τα μέσα, χρησιμοποιώντας κυρίως το σύνθημα «Σύνταγμα-Σύνταγμα», καθώς έβρισκε απήχηση στην κοινή γνώμη. Όμως στην ουσία, το αντικείμενο της αντιδικίας γι' αυτούς ήταν η διατήρηση ή η απώλεια της συγκεντρωτικής εξουσίας και ο αυταρχικός χαρακτήρας του Κυβερνήτη, ενώ

παράλληλα έπαιξαν σημαντικό ρόλο τα αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα των τριών Προστάτιδων Δυνάμεων. Το ζήτημα ήταν αν θα επικρατούσε ο Καποδίστριας που οργανώνοντας την Κεντρική Έξουσία στερούσε τους περιφερειακούς σφετεριστές από καθιερωμένα προνόμια, ή αν θα επικρατούσαν αυτοί στις επαρχίες.

Η ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ

Τον Αύγουστο του 1831 είχε κατασταλεί η στάση στον Πόρο, την οποία ακολούθησαν καταστροφές στην πόλη από τα κυβερνητικά στρατεύματα. Οι πράξεις αντεκδίκησης δεν τον βρήκαν σύμφωνο. Αποφάσισε να αποκλείσει την Ύδρα ναυτικά και να ζητήσει την προαγωγή των προταίτων σε δίκη. Υπήρξε αντίδραση. Ο αντιπολιτευτικός οίστρος είχε καταλάβει και τους λίγους σπουδαγμένους νέους που ζητούσαν σύνταγμα. Το ζητούσαν από αυτόν, αγνοώντας ότι είχε αφιερώσει τη ζωή του στο να εγκαθιδρύει τη συνταγματική νομιμότητα ανά την Ευρώπη. Προσπαθούσε να εξηγήσει ότι χωρίς να υπάρχει οικονομία και χωρίς να έχουν μοιραστεί οι γαίες το σύνταγμα δεν είχε νόημα. Έγραφε «... πριν όμως τούτου (το μοί-

ρασμα των γαίων) παν οποιονδήποτε σύνταγμα είναι καταγέλαστος τύπος και εγώ προτιμώ τον θάνατο παρά να απατήσω λαόν, εμπιστεύσαντα την τύχην του εις την αφοσίωσίν μου». Ζήτησε τη σύγκληση της Εθνοσυνέλευσης. Θα τελείωνε με τους πρόκριτους στηριζόμενος στη λαϊκή βούληση, το συντριπτικό αίσθημα του λαού, υπέρ του οποίου ποτέ στην Ελλάδα δεν είχε μετά από αυτόν κανένας πολιτικός. Φυλάκισε τον Πετρόμπεη στο Παλαμήδι για να τον εμποδίσει να μεταβεί στη Μάνη και να οργανώσει νέα στάση. Τις απειλές των Μαυρομιχαλαίων τις ήξερε και έλεγε εάν οι Μαυρομιχαλαίοι θέλουν να με δολοφονήσουν, ας με δολοφονήσουν. Τόσον το χειρότερον δια αυτούς. Θα έλθω κάποτε η μέρα που οι Έλληνες θα καταλάβουν τη σημασία της θυσίας μου. Ο Αυγουστίνος τις 20 Σεπτεμβρίου εμπόδισε τον Ιωάννη Καποδίστρια να εκκλησιαστεί γιατί ήξερε πως οι εχθροί του είχαν στήσει καρτέρι. Την επόμενη Κυριακή γιατί ο Καποδίστριας εκκλησιαζόταν τακτικά, στις 27 Σεπτεμβρίου του 1831, ο Ιωάννης Καποδίστριας σηκώθηκε πολύ νωρίς, ντύθηκε μόνος του και χαράματα, με έναν ένοπλο φρουρό, βγήκε από το σπίτι του, κατευθυνόμενος

προς το εκκλησάκι του Αγίου Σπυρίδωνα για να ακούσει τη Θεία Λειτουργία. Λίγο πριν μπει είδε τον αδερφό του Πετρόμπεη, Κωνσταντίνο και τον γιο του Γιώργο να τον περιμένουν μαζί με τους χωροφύλακες φρουρούς τους. Έβγαλε το καπέλο του να τους χαιρετίσει. Ο Κωνσταντίνος έβγαλε το κρυμμένο πιστόλι και τον πυροβόλησε στο κεφάλι. Ο Γιώργος του έμπηξε το μαχαίρι στον πνεύμονα και ο Κυβερνήτης εξέπνευσε λίγες στιγμές αργότερα. Ο πρώτος από τους δολοφόνους σκοτώθηκε αμέσως στο χώρο του εγκλήματος από το εξαγριωμένο πλήθος, ενώ ο δεύτερος καταδικάστηκε σε θάνατο και εκτελέστηκε αργότερα.

ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ

Ύστερα από την δολοφονία του Κυβερνήτη, επικράτησε περίοδος αναρχίας και εμφυλίου πολέμου. Για μερικούς μήνες ανέλαβαν την εξουσία οι Καποδιστριακοί, με πρόεδρο τον Αυγουστίνο Καποδίστρια (1778-1857) αδελφό του κυβερνήτη. Από τις αρχές του 1832 οι αντιΚαποδιστριακοί συγκρότησαν και στρατιωτική δύναμη (κοντά στον ισθμό της Κορίνθου) και τον Μάρτιο του 1832 πραγματοποίησαν εισβολή στην Πελοπόννησο. Ο Αυγουστίνος έφυγε βιαστικά από το Ναύπλιο με Ρωσικό πλοίο για την Κέρκυρα.

Στο διπλωματικό πεδίο οι προστάτιδες δυνάμεις είχαν απόδεχτεί τον Σεπτέμβριο του 1831 τις διαμαρτυρίες του Καποδίστρια για την διεύρυνση των συνόρων του Ελληνικού κράτους και αναζήτησαν νέο βασιλιά, αφού ο Λεοπόλδος είχε παραιτηθεί. Στις 7 Μαΐου υπέγραψαν συνθήκη για την ανακήρυξη του Όθωνα (1815-1867) πρίγκιπα της Βαυαρίας ως Βασιλέας της Ελλάδας. Η Εεθνοσυνέλευση, που είχε συνέλθει στο Άργος και ακολούθως στο Ναύπλιο, ψήφισε το Ηγεμονικό Σύνταγμα στις 15 Μαρτίου 1832. Με τη συνθήκη της Κωνσταντινούπολης η Τουρκία αναγνώρισε τα νέα σύνορα του ανεξάρτητου Ελληνικού Κράτους. Η πράξη αυτή τερματίζει επίσημα τη δεκάχρονη πάλη του Ελληνικού λαού για ανεξαρτησία και ελευθερία.

Το νέο Ελληνικό Κράτος είχε αναιμική οικονομία και σοβαρά κοινωνικά προβλήματα, καθώς δεν διανεμήθηκε ούτε αξιοποιήθηκε πλήρως η Ελληνική γη, ενώ ολόκληρες στρατιές αγωνιστών έμειναν ακτήμονες και κατέφυγαν σε ληστείες για να μπορέσουν να επιβιώσουν.

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ

Σύμφωνα με τον Νέσελρουντ, ο Ιωάννης Καποδίστριας ήθελε να κάνει τους άλλους τόσο τέλειους όσο ήταν και εκείνος. Επέδωσε όλες του τις προσπάθειες στα συνέδρια των ισχυρών, τις αντιγνώμεις του προς τον τσάρο, την απόλυτη προσήλωση για τα εκπαιδευτικά ζητήματα και το παράδειγμα του εγκρατή βίου του. Αν είχε επικρατήσει ο Καποδίστριας, η χώρα μας θα ήταν τελείως διαφορετική. Ο Καποδίστριας είναι μέχρι σήμερα ο πιο μεγάλος νέος Έλληνας. Είναι ο πατέρας του έθνους, γιατί από έθνος προσπάθησε να φτιάξει κράτος, και από κράτος και πάλι έθνος. Μόνο πιο λαμπρό και απόκαταστημένο. Ασχολήθηκε με την μόρφωση, την προστασία των αδύναμων και των φτωχών, ήταν ικανός και άξιος να διαχειρίζεται θέματα της Ευρώπης με ευφυΐα, πρόσφερε όλη του την περιουσία για το κοινό όφελος και δεν πείραζε ούτε γρόσι από τα χρήματα που ανήκαν στο κράτος. Σήμερα, ο Ιωάννης Καποδίστριας έχει καταλάβει τη θέση που του ανήκει στη συνείδηση του έθνους και έχει κερδίσει τη μάχη της ιστορίας και των ιστορικών του, ως Έλληνας γνήσιος μέχρι τέλους.

Το έθνος φέρει το άγος της δολοφονίας του Ιωάννη Καποδίστρια. Θα το απόπλυνη, όταν το απόκαταστήσει, αναλαμβάνοντας ως συνείδηση ελληνικού βίου τις αξίες, για τις οποίες εκείνος έζησε και εθυσίασθη. Σ' αυτό απόσκοπει και η επικείμενη έκδοση των επιστολών του. (Λόγια του Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας Νικηφόρου)

Αν υπάρχη εις τον κόσμον ευγένεια καταγωγής, εσφραγισμένης από την λεπτότητα της φυσιογνωμίας, την ευφυΐα καθαρότητα του βλέμματος, την επίχαριν απλότητα των τρόπων, την αυτομάτον κομψότητα του λόγου εν πάση γλώσση, ουδείς περισσότερον φύσει ευπατρίδης από τον κόμητα Καποδίστριαν της Κέρκυρας. (Λόγια του Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Ανθιμου) ■

Βιβλιογραφία

- *Εγκυκλοπαίδεια Νόμπελ έγχρωμη*
- *Σκάι βιβλίο ΜΕΓΑΛΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ*
- <http://img.pathfinder.gr/clubs/files61405/21.html/>
- http://www.apodimos.com/arhtra/index_gen103.htm
- <http://sansimera.gr/archive/biographies/show.php?id=195&name=lo...>
- *200 ΧΡΟΝΙΑ ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ 1809-2009* Επετειακό Συλλεκτικό Ημερολόγιο Ελλάδας-Ρωσίας-Κύπρου